

Varga Imre:
A bíróvá válás feltételrendszere az új Alaptörvény tükrében
(Rezümé)

PhD hallgató, SZTE-ÁJTK Doktori Iskola

Konzulens: Prof. Dr. Szabó Imre tanszékvezető egyetemi tanár, dékán

Alaptörvény 26. cikk (2) A hivatásos bírakat – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – a köztársasági elnök nevezi ki. Bíróvá az nevezhető ki, aki a harmincadik életévét betöltötte. A Kúria elnöke kivételével a bíró szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig állhat fenn.

Magyarországon az Alaptörvény 26. cikk (2) bekezdésében foglaltak szerint 2012. január elsejétől bíróvá az nevezhető ki, aki a harmincadik életévét betöltötte. A jelenleg hatályos szabályok szerint bíróvá nevezhető ki az a büntetlen előéletű, választójoggal rendelkező magyar állampolgár, aki jogi egyetemi végzettséggel, jogi szakvizsgával rendelkezik és egy évig bírósági titkárként, ill. jogi szakvizsgához kötött munkakörben működött. Amint látjuk, a hatályos szabályozás nem életkorhoz köti a bíró válás feltételét, hanem olyan jogi egyetemi végzettséggel rendelkező büntetlen előéletű teljes cselekvőképes személy lehet bíró, aki a szakvizsga megszerzéséig három évet bírósági fogalmazóként, majd legalább egy évet bírósági titkárként tevékenykedett, vagy jogi szakvizsgához kötött munkakörben dolgozott.

Európa országaiban a bíróvá válás feltételrendszerének szabályozása igen sokszínű. Nyugat-kelet irányba haladva láthatjuk, hogy míg a Brit-szigeteken (Anglia és Wales, valamint Írország) a bíróvá válást megelőzi egy hosszú szakmai gyakorlat ügyvédként, Ausztriában legrövidebb 4 éves képzési idő és szakmai gyakorlat előírányzott, melyeket az igazságszolgáltatás különböző területein is le lehet tölteni. Közép Európában (Lengyelország, Szlovénia) található olyan szabályozást, az életkort, mint a kinevezés egyik feltételét nevesíti (30. életév betöltése).

Az Alaptörvény indokolásában a bíróvá válás meghatározott harmincadik életév részletes indokolása nem található, a módosítás okaként azon társadalmi igényt lehet felfedezni, hogy a bírók elég tapasztalattal, felkészültséggel, szakmai érettséggel rendelkezzenek hivatásuk megkezdésekor.

Az új normaszöveg vajon milyen életpályamodellt kínál azon jogvégzettek számára, akik a bírói hivatást választják. Hiszen a tehetséges „bíró jelöltek”, akik 23-24 éves korukra az egyetemi tanulmányaik befejezése után sikeresen pályáztak bírósági fogalmazói állásra, majd 3 év alatt a szakvizsgát leteszik, letöltik a korábban előírt egy éves kötelező bírósági titkári státuszukat, a 30. életévük betöltéséig várhatnak a kinevezésükre. Ugyan a büntető eljárásjogi valamint a polgári eljárásjogi törvények módosításai következtében a titkári feladatok folyamatosan bővülnek, de ezen jogkörbővítés ellensúlyozza e a kinevezésre való várakozást.

Amennyiben nem az életkorhoz kötjük a kinevezési feltételt, mint sok más Nyugat-Európai országban látható, akkor milyen más alternatívát lehetne bevezetni. A titkárként eltöltött idő növelése elégséges lenne-e a jogalkotó által elvárt felkészültségi szint eléréséhez.

A bírósági igazgatási vezetőkre a Legfelsőbb Bíróság elnökén kívül miért nem határozott meg a jogalkotó minimális életkori, vagy szakmai követelményt, holott az európai országok többségében a bíróság igazgatási vezetőinek bizonyos életkori, illetőleg szakmai gyakorlati követelményeknek kell megfelelni.

Végezetül levonhatjuk azt a konklúziót, hogy vannak olyan dolgok, amelyeket egy bírónak, bíróként kell megtanulnia, melyet csak tapasztalati úton szerezhethet meg, nem pedig a meghatározott életkor betöltésével.